

Landsstyret
FlyktningUtvalget(FU)
Besøk oss på: www.sos-rasisme.no/fu

PB 9427 Grønland, 0135 Oslo
Besøksadresse: Brugata 14, 0186 Oslo
Tlf: 23 00 29 00 Faks: 23 00 29 01
E-post: fu@sos-rasisme.no
Organisasjonsnr: 971 024 135
Internett: www.sos-rasisme.no/fu

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8019, Dep
0030 Oslo

Oslo, torsdag 23. november 2006

Saksnr.: 200603652	Dok.nr.: 50
Arkivkode: 571	Dato: 24/11-06
Avd.: INN/PEE	Saksbeh.: CEF
U.off.:	

Høringsuttalelse fra SOS Rasisme

Beskyttelse mot tvangsekteskap – tiltak for å motvirke at unge personer sendes til og holdes tilbake i opprinnelseslandet for å tvangsgiftes

Det vises til departementets høringsbrev datert 12.10.2006. Deres ref: 200603652-/CAF

Frist

Frist for å komme med uttalelse til forslagene er satt til den 23.11.2006.

Forslaget:

Departementet ber i høringsbrevet om at uttalelsene ordnes etter en mal de allerede har fastsatt og som tar utgangspunkt i at en 21-års regel innføres. SOS Rasisme mener at en 21-års regel ikke er noe godt tiltak mot tvangsekteskap uansett i hvilken form den kommer og ser derfor på det som urimelig å måtte ta stilling til forskjellige utforminger av en 21-års regel. Det er et standpunkt vi ikke ønsker å ta da vi mener at det legitimerer 21-års regelen og at et slikt standpunkt kan tas til inntekt for en innføring av 21-års regelen. Vi mener også at det er en underlig og lite åpen måte høringsbrevet er utformet på, og at det burde blitt lagt mer vekt på andre tiltak mot tvangsekteskap.

I høringsuttalelsen vil vi besvare andre ledd i spørsmål 1.4 hvor instansene inviteres til å foreslå andre målrettede tiltak for å motvirke tvangsekteskap. Vi håper at forslagene som fremmes i høringsbrevet likevel blir tatt godt imot, selv om vi ikke ønsker å besvare de øvrige spørsmålene i høringsbrevet.

Forslag til andre målrettede tiltak enn 21-års aldersgrense for å motvirke tvangsekteskap

Bakgrunn: Bakgrunnen for at vi velger å foreslå andre målrettede tiltak enn 21-års aldersgrense er at vi mener en slik grense ikke er en god løsning på problemet. Erfaringer fra Danmark viser at dette ikke har den effekten mot tvangsekteskap som man tidligere har trodd. I tillegg har det innført en rekke nye problemstillinger og forverrede situasjoner for de jentene og guttene som årlig utsettes for tvangsekteskap. Vi vil referere til Farwha Nielsen, rådgiver ved LOKK (det danske krisesentersekretariatet) når vi tar opp noen nye problemstillinger unge tvangsgiftede møter i Danmark etter innføringen av aldersgrense på tvangsekteskap.

Sendes ut av landet

En konsekvens er at unge som skal tvangsgiftes sendes til et annet europeisk land som f.eks. Sverige eller Spania, som praktiserer en mer liberal politikk på dette feltet. For å få visum og oppholdstillatelse presses de ofte til å kjøpe en eiendom i dette landet. Ifølge Farwha Nielsen er dette blitt en ganske vanlig situasjon og har en rekke direkte negative konsekvenser som gjør det vanskeligere for de unge å bryte ut av tvangsekteskapet. En er at de får en enorm økonomisk byrde. Med en eiendom og lån de knapt klarer å betjene sitter mange unge fast i den uønskede situasjonen. I tillegg møter de som havner i et nytt land problemer med et ukjent språk og ukjente lover. Dette er et eksempel på at en aldersgrense ikke nødvendigvis hindrer tvangsekteskap, men tvert imot gjør det vanskeligere å hjelpe ofre for tvangsekteskap. Farwha Nielsen fremhever at i de tilfellene slike saker blir avslørt, er det få jurister i hjemlandet som har kompetanse til å hjelpe folk i andre juridiske systemer og det er i alle tilfeller veldig kostbart. Dette er kun ett eksempel. Vi vil fremheve Farwha Nielsen som kunnskapsrik kilde om man ønsker mer kunnskap om negative effekter av en 21-årsgrense.

Når det gjelder andre målrettede tiltak som tidligere har vært tatt i bruk, mener vi at det har vært en alt for lite målrettet satsing, med altfor små bevilgninger, til at disse kan avfeies eller betraktes som utilstrekkelige. I tillegg ønsker vi å gjøre departementet oppmerksom på den faktiske fremgangen en rekke tiltak har hatt, men som i liten grad blir fremhevet. I "Handlingsplan mot tvangsekteskap" i 1998 ble det foreslått 40 tiltak mot tvangsekteskap. I 2002 ble ytterligere 30 tiltak lagt fram. Tiltakene er imidlertid ad hoc-pregede, og det dreier seg i stor grad om enkeltprosjekter utenfor det offentlige hjelpeapparatet. Det er bevilget midler til en del enkeltorganisasjoner og -prosjekter, men det mangler en overordnet offentlig koordinering og strategi for tiltakene.

Antallet unge som henvender seg til de ulike hjelpetiltakene mot tvangsekteskap har økt fra år til år. Dette betyr ikke nødvendigvis at tvangsekteskap er et økende problem. Det betyr heller ikke at de etablerte tiltakene er ineffektive. Tvert imot viser tallene at slike tiltak fungerer og fyller et behov: Tiltakene blir stadig mer kjent, og stadig flere søker og får hjelp. Hjelpetilbudet er imidlertid ikke godt nok. Derfor må de allerede eksisterende tiltak styrkes, og nye hjelpetilbud må opprettes.

SOS Rasisme mener at en 21-årsgrense med eller uten tilknytningskrav ikke vil hindre dem som virkelig ønsker å tvangsgifte barna sine, og en slik regel vil ikke endre de holdningene som ligger til grunn for tvangsekteskap. Tvangsekteskap er et komplekst problem med sammensatte årsaker, og kan ikke bekjempes ved hjelp av enkle lovregler. Det kreves en bred sammensetning av helhetlige tiltak i det offentlige hjelpeapparatet.

I tillegg mener vi at utlendingsloven ikke er det riktige mediumet for å bekjempe tvangsekteskap. De fleste av tiltakene vi foreslår hører under Barne og likestillingsdepartementet.

SOS Rasisme foreslår følgende tiltak mot tvangsekteskap:

- I «Handlingsplan om vold i nære relasjoner (2004–2007)» går det fram at tvangsekteskap anses som en form for vold i nære relasjoner. Ut over dette er ikke tvangsekteskap integrert i handlingsplanen. Tvangsekteskap må inkluderes i arbeidet mot vold i nære relasjoner, og ses i sammenheng med andre typer «æres»relatert vold. Tvangsekteskap er ofte en del av et større bilde av undertrykking og vold. Arbeidet mot tvangsekteskap og andre typer vold i nære relasjoner vil tjene på at arbeidet koordineres. Ressursene vil kunne utnyttes mer effektivt, og man vil kunne dra veksler på kompetanse og erfaringer som ligger hos andre deler av hjelpeapparatet.
- UDIs kompetanseteam mot tvangsekteskap ble opprettet i 2004. Kompetanseteamet ledes av UDI, og består av representanter fra UDI, Barne-, ungdoms-, og familieetaten, politiet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Ansvaret for denne enheten bør flyttes fra UDI til Barne- og likestillingsdepartementet. Tvangsekteskap er ikke et problem som primært er knyttet til innvandring – det er et sosialt problem knyttet til vold i nære relasjoner. Utlendingsmyndighetene har ikke den nødvendige kompetanse på dette området.
- I dag spres arbeidet mot tvangsekteskap på mange organisasjoner og prosjekter, uten noen synlig koordinering av arbeidet. Slike ad-hoc tiltak vi ser i dag er ikke bra nok for å bekjempe tvangsekteskap. For å få gode resultater er det viktig at arbeidet mot tvangsekteskap koordineres av en kompetanseenheter, slik at de unge som blir utsatt for det møter et helhetlig tilbud som kan hjelpe til å stå imot press eller å bryte ut av et uønsket ekteskap
- Det er også behov for rådgivning og koordinering på regionalt nivå. Kompetanseenheter bør derfor knyttes til de regionale ressursentrene om vold, traumer og selvmordsforebygging, og samarbeide direkte med disse. Det bør opprettes en egen stilling ved ressursentrene i hver region som har spesielt ansvar for æresrelatert vold. På denne måten sikrer man at regionene kan samordne sitt arbeid mot tvangsekteskap, og at kommunikasjonen mellom det nasjonale og det regionale nivået styrkes. Det bør opprettes stillinger med spesielt ansvar for arbeid mot æresrelatert vold i Barne-, ungdoms- og familieetatens fem regionale enheter. Slik kan man sikre at kompetanse bygges opp og overføres til fagteamene, barnevernsinstitusjonene og det kommunale barnevernet.

Hvorfor fortsetter tvangsekteskap?

Det er veldig sannsynlig at de gangene tvangsekteskap praktiseres i Norge, så skyldes det dårlig intergrering. Nøkkelen til forebygging av tvangsekteskap er å utfordre og endre folks holdninger. SOS Rasisme mener dette lar seg best gjøre ved integreringsfremmende arbeid og ikke gjennom lovgivning knytta til alder. Vi er for at samfunnet skal benytte lovgivning for å gi klare meldinger om forhold som det må ryddes opp i, men dette må knyttes til faktiske forhold og ikke til alder. Hvis det skal brukes aldersgrenser så må dette brukes i forhold til hele befolkningen og ikke utvalgte grupper.

Vi foreslår følgende tiltak:

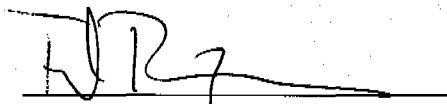
- Synliggjøre den manglende bevisstheten rundt individets rettigheter relatert til ekteskap, både juridiske og religiøse rettigheter. Det må tas sikte på å stimulere til saklig, offentlig dialog for å skape bevissthet rundt tvangsekteskap. Det er veldig viktig å initiere dialog med aktuelle parter og miljø. Tvangsekteskap er ulovlig innenfor de fleste miljøer og religioner. Derfor er det fruktbart hvis innvandrer miljøene selv gjennom dialog bidrar til å løse problemet. Det vil, i motsetning til en 21-årsgrense, skape tillit mellom staten og minoritet miljøer og virke integreringsfremmende.
- Norge har i dag ikke noe godt tilbud til ungdom som ønsker å bryte ut av tvangsekteskap. Rehabiliteringssentre for ungdom eller ubemannede botilbud er ikke godt nok for å ta vare på ellers ressurssterk ungdom som er i en veldig sårbar fase av livet. I de få tilfellene hvor norske myndigheter har prøvd å hjelpe jenter som prøver å bryte ut av tvangsekteskap har de måttet bruke institusjoner i Sverige fordi det norske tilbudet ikke er godt nok. Det må enten opprettes egne sentere for jenter, gutter og par som rammes av tvangsekteskap eller så må eksisterende kriesentre få den nødvendige kompetansen og ressursene til å kunne ta vare på dem. En slik fase hvor ungdommen ser seg nødt til å bryte med familien er veldig vanskelig for ungdommen. Det er veldig viktig at det finnes kompetente meklere som kan hjelpe ungdommene å etablere ny kontakt med familien og løse problemene dem imellom. Et slikt meklingssteam bør bestå av folk med etnisk minoritetsbakgrunn som kjenner til slike familiesituasjoner og kan fremme tillit og dialog. Det er også viktig at de aktuelle miljøene blir dratt med i prosessen som ledd i holdningsskapende tiltak.
- Skolen er en viktig institusjon for forebygging av tvangsekteskap. Skolen bør ha kompetent personale som aktivt kan oppdage problemer og hjelpe ungdom som føler ekteskapspress eller lignende. I tillegg må det holdningsskapende arbeidet særlig ovenfor foreldrene være en del av skolegangen. Vi mener at det bør særlig fokuseres på ungdomskole, videregående og voksenopplæringen. Dette kan gjennomføres via bevisstgjøringskurs, foreldermøter, familiebesøk, foredrag fra fageksperter, og folk som har vært utsatt for tvangsekteskap. For mange vil det være viktig å ha en rådgiver som selv har minoritetsbakgrunn. Det bør også settes i gang tiltak, eventuelt et eget fag, for å bygge opp ungdoms, særlig unge jenters, styrke og selvillit. Et slikt tiltak er viktig mot all vold, men kan også vinkles mot tvangsekteskap.
- Det trengs også mer satsing på jente og guttegrupper som ledd i barnevernets forebyggende arbeid og i regi av skoler, fritidsklubber og frivillige organisasjoner. Eksempler på slike er Miras og Oslo Røde Kors. Dette er møtesteder som gir ungdommen en mulighet til selvutvikling slik at de i større grad vil få innflytelse og medvirkning på samfunnet og mulighet til å bygge opp et nettverk. Det er viktig å nå ut til ungdom med info og veiledning utenom skolen også. Her har vi mye å lære av svenskene. Et eksempel er www.flicka.nu. Dette er en nettbasert rådgivningstjeneste med info og individuell rådgivning for unge. Det optimale hadde vært en slik nettside med en «quick escape funksjon», sier fageksperter.

Konklusjon:

Unge mennesker både ønsker og har rett til å bestemme over sitt eget liv. Det er når de ser at de har et virkelig alternativ at de tør å bryte ut, og ta et oppgjør med det som krenker deres rettigheter. Norske myndigheters rolle må være å hjelpe dem til å si nei til tvangsekteskap ved å gjøre det klart for dem at de har et helt apparat klart til å gripe inn bak seg.

Tvangsekteskap anses i dag som et tema for spesielt interesserte. «tiltakene er ofte prosjektbaserte ad hoc aktiviteter med små ressurser, og de er i all hovedsak plassert utenfor det ordinære hjelpeapparatet». -Bredal- Kunnskapen om området i offentlig sektor er alt for liten og det må en kraftig kompetanseheving til. Dagens ordning er utilstrekkelig og det er ikke avsatt nok ressurser. Det synliggjøres ved at det verken er nok fagfolk, penger eller tid. Når regjeringen nå forhåpentligvis setter igang med andre tiltak enn 21-års aldersgrense mot tvangsekteskap bør vi la oss inspirere fra erfaringene i Sverige heller enn fra Danmark, hvor tvangsekteskap er et større problem nettopp fordi det har vært altfor liten kompetanseheving i det offentlige. Det er ingen ting i veien for å bruke allerede eksisterende institusjoner og systemer, men det er viktig at det bevilges nok ressurser til at det blir utviklet et helhetlig og kompetent tilbud. Informasjon er en minst like viktig del av kampen mot tvangsekteskap. Et slikt apparat er unyttig om dets potensielle brukere ikke vet om det. Informasjon må være lett tilgjengelig både skriftlig i strategisk plasserte brosjyrer, og muntlig i form av kompetente rådgivere. Til slutt mener vi bestemt at det er stort potensiale for å bekjempe tvangsekteskap effektivt innenfor dagens lovverk. SOS Rasisme tror ikke at en 21-årsgrense vil forbedre situasjonen, og håper våre forslag til andre tiltak blir tatt med videre i arbeidet med å bekjempe tvangsekteskap.

Med vennlig hilsen
SOS Rasisme

Trond Thorbjørnsen
Leder

- sign.-

Simon Souyris Strumse
Talsperson i flyktningutvalget

Kopi:

1. Post ut
2. Saksmappe